

**ŁÓDZKI INFORMATOR
DLA RODZICÓW DZIECI
Z ZABURZENIAMI ROZWOJU**

Łódź 2016

Dzieci i dorośli z niepełnosprawnością stanowią liczną i bardzo zróżnicowaną grupę społeczną. Wszyscy jednak mają niezbywalne prawo do tego, by chodzić do szkoły, uczestniczyć w życiu społecznym i kulturalnym, rozwijać swoje pasje, realizować się w pracy i życiu rodzinnym. Wczesne wspomaganie i rehabilitacja najmłodszych ma nieoceniony wkład w tworzenie warunków, by te ambicje i plany mogły być realizowane w dorosłym życiu.

Osoby z różnymi dysfunkcjami na co dzień muszą zmagać się z barierami architektonicznymi, urbanistycznymi, a często także społecznymi. Świadomość tych problemów staje się na szczęście coraz większa. Dostrzec można zmiany w zachowaniu społeczeństwa i zainteresowanie w podejmowaniu działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych. Dokonania w tym zakresie są zauważalne, jednak wyzwań jest jeszcze wiele. Dlatego wspólnie musimy przełamywać istniejące bariery i ograniczenia.

Przykładem takiej inicjatywy jest przekazywany Państwu informator, który zawiera wskazówki, jak poruszać się w skomplikowanym – często niezrozumiałym – świecie przepisów i uregulowań prawnych, dotyczących niepełnosprawności. Zachęcam do wnikliwej lektury, bo warto znać swoje prawa i przywileje, aby móc w pełni z nich korzystać. Mam nadzieję, iż poradnik ten ułatwi Państwu codzienne życie.

Hanna Zdanowska
Prezydent Miasta Łodzi

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	5
II. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECI DO LAT 16	10
II. ULGI I UPRAWNIENIA	13
- 1. Transport.	13
1.1. Komunikacja miejska.	13
1.2. PKP i PKS.	13
1.3. Karta parkingowa	15
- 2. Wybrane świadczenia.	16
2.1. Świadczenia rodzinne.	16
2.1.1. Zasilek pielęgnacyjny.	16
2.1.2. Świadczenie pielęgnacyjne.	18
2.1.3. Zasilek rodzinny.	20
2.2. Świadczenie wychowawcze (tzw. Program 500+).	27
- 3. Podatek dochodowy od osób fizycznych.	27
- 4. Abonament radiowo – telewizyjny.	30
- 5. Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.	31
5.1. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych.	31
5.2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.	33
5.3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.	34
- 6. Inne uprawnienia	36
IV. MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ŁODZI.....	37
V. PLACÓWKI OPIEKI ZDROWOTNEJ	39
VI. EDUKACJA	39
- 1. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne (publiczne).....	40
- 2. Placówki wczesnego wspomagania rozwoju.....	41
- 3. Przedszkola.....	42
3.1. Przedszkola integracyjne.	42

3.2. Przedszkola z oddziałami integracyjnymi.	42
3.3. Oddziały przedszkolne w szkołach i placówkach kształcenia specjalnego.....	42
3.4. Przedszkola specjalne.	43
- 4. Placówki edukacyjne.	43
4.1. Szkoły podstawowe specjalne.	43
4.2. Szkoły integracyjne i z klasami integracyjnymi.....	43
4.3. Szkoły z oddziałami terapeutycznymi.	44
4.4. Zespoły szkół specjalnych.	45
4.5. Specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze.....	47
VI. STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA RZECZ DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	48
VII. INFORMACJE ADRESOWE	53

I. WSTĘP

Nie bój się! Nie jesteś sam!

Około 5% dzieci przychodzących na świat to te, których rozwój nie przebiega prawidłowo. Część z nich to wcześniaki, inne rodzą się z widocznymi lub ukrytymi wadami, jeszcze inne nabywają niepełnosprawności po urodzeniu lub na skutek różnych wypadków. W takich przypadkach rodzice często czują się osamotnieni i bezradni, postawieni w obliczu zbyt ciężkiej próby. Nie należy jednak zapominać, że istnieje wiele instytucji powołanych tylko po to, by nieść pomoc Państwu dziecku, tak, aby mogło rozwijać się na miarę swoich możliwości i stać się samodzielne.

Niezależnie od momentu ujawnienia się problemów rozwojowych dziecka, większość rodziców przeżywa podobne emocje. Niejednokrotnie uczucia szczęścia i radości z faktu pojawienia się dziecka na świecie zostają zagłuszone przez lęk, wrogość i poczucie winy.

Lęk spowodowany jest urazem, który powstaje wskutek agresywnego sposobu przekazywania informacji o niepełnosprawności dziecka, informacji najczęściej ogólnikowej; zupełnie jakby lekarze uważali, że rodzice nie muszą wiedzieć wszystkiego o przyczynie, konsekwencjach i leczeniu danego rodzaju niepełnosprawności. Uczucie lęku, towarzyszące rodzinie nieraz bardzo długo, może przybierać różne formy, takie jak:

- **lęk przed odrzuceniem społecznym**, gdy rodzice sądzą, że ich dotychczasowi znajomi i przyjaciele nie będą chcieli odwiedzać domu, w którym przebywa dziecko niepełnosprawne. Często rodzice wstydzą się swego dziecka, uważając, że deprecjonuje rodzinę;
- **lęk przed zaprzepaszczeniem szans** pojawia się wówczas, gdy rodzice podejmują starania o poprawę stanu dziecka i objawia się tzw. „gonitwą terapeutyczną”. Początkowo rodzice dążą do zaprzeczenia diagnozie, później szukają „dobrych specjalistów”, cudownych leków i terapii przynoszącej szybki i widoczny wynik. Badania wykazują, że rodzice, którzy natrafili na specjalistę dającego im poczucie bezpieczeństwa, a także ci, którzy uwierzyli w swoje kompetencje wychowawcze, nie doświadczają takiego stanu;
- **lęk przed nowymi sytuacjami życiowymi** odczuwają zwłaszcza rodzice postrzegający swoje dziecko jako bezradne. Każda konfrontacja dziecka z nowymi wymaganiami może wykazać jego brak kompetencji i tym samym być dla rodziców kolejnym widocznym znakiem jego niepełnosprawności. W przełomowych momentach życia dziecka (pójście do przedszkola, do szkoły, do pierwszej komunii świętej) rodzice starają się „poprawić” dziecko tak, by nie odróżniało się od otoczenia, w które ma wejść. W ten sposób ujawnia

się – ukrywane bądź nieuświadomione – niepokodzenie się ze stanem dziecka. Rodzice stawiają mu wówczas liczne wymagania, które mogą nie odpowiadać jego aktualnym możliwościom, wyrażają dezaprobatę dla jego dotychczasowych osiągnięć (postawy nadmiernie wymagające);

- **lęk przed przyszłością** wiąże się z lękiem wobec nowych sytuacji życiowych. Rodzice postrzegają siebie jako osoby niezastąpione, jeśli chodzi o zapewnienie swojemu dziecku warunków niezbędnych do zaspokojenia jego potrzeb. Nie wierząc w możliwość prowadzenia przez ich dziecko samodzielnego i satysfakcjonującego życia w przyszłości obawiają się, że po ich śmierci będzie ono skazane na pobyt w instytucji opiekuńczej (postawy nadmiernie chroniące);
- **lęk dotyczący jakości pełnionych ról rodzicielskich**, gdy rodzice obwiniają się o stan dziecka i uważają, że wszelkie podejmowane przez nich starania wciąż nie są wystarczające dla poprawy jego funkcjonowania;
- **lęk przed pogorszeniem się stanu zdrowia dziecka** pojawia się zwłaszcza wtedy, gdy niepełnosprawności towarzyszą choroby lub wady narządów niezbędnych do życia, co powoduje stałe zagrożenie życia dziecka.

Mimo, iż lęk towarzyszy rodzicom dzieci niepełnosprawnych na co dzień, można go opanować. Pomocne okazują się tu:

- **doświadczenie akceptacji i wsparcia** rodziców oraz dziecka ze strony rodziny, znajomych, sąsiadów. W każdym otoczeniu znajdują się życzliwe osoby, które spróbują zrozumieć przeżycia rodziców i zaoferują realną pomoc (np. w sprawowaniu opieki nad dzieckiem), warto więc – zamiast zaszywać się w domu – poszukać takich osób. Największym wsparciem będą rodzice innych dzieci z podobnymi problemami rozwojowymi. Oni naprawdę rozumieją Wasze samopoczucie, ponieważ sami borykają się z lękiem i trudnościami. Stąd tak istotny jest kontakt z organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- **pozytywne doświadczenia z kontaktów ze specjalistami**, którzy dostarczają jasnych i realnych wskazówek dotyczących postępowania z dzieckiem i są nastawieni na wspólne z rodzicami rozwiązywanie problemów;
- **dostrzeganie postępów w rozwoju dziecka oraz objawów jego dobrego samopoczucia**. Bardzo przydatne jest robienie krótkich notatek na temat postępów dziecka („pamiętnik rozwoju”) albo nagrań video, które stanowią istotny dowód nowych osiągnięć

rozwojowych dziecka. Rodzicom łatwiej wówczas postrzegać się jako kompetentnych i dbających o dziecko.

Oprócz lęku rodzice często odczuwają **wrogość**, która może być skierowana przeciwko dziecku, sobie samym lub też lekarzom. Ogólna przyczyna jest jedna: niepełnosprawność dziecka, ale uczucie to mogą powodować różne czynniki. Wrogość odczuwana w stosunku do:

- **siebie** jest powodowana poczuciem wstydu, szukaniem winy w sobie i obarczaniem się odpowiedzialnością za powstanie u dziecka niepełnosprawności. Rodzice, próbując ratować się przed tym uczuciem, odcinają się od dziecka, nie akceptują go, dążą do oddalenia się od niego. Takie zachowania zaś powoduje narastanie w nich poczucia winy, poczucia bycia złym rodzicem, a w konsekwencji wrogość do samego siebie;
- **dziecka** najczęściej spowodowana jest zmęczeniem, wynikającym ze sprawowania ciągłej opieki nad nim. Bywa też, że rodzice postrzegają dziecko jako przeszkodę w realizacji planów życiowych i kierują przeciwko niemu swą niechęć i niewypowiedziane pretensje;
- **specjalistów zajmujących się dzieckiem**. Rodzice starają się wówczas znaleźć winnych stanu dziecka, poczynawszy od lekarzy ginekologów, którzy opiekowali się matką, poprzez położników i pielęgniarki w szpitalu, aż do specjalistów obecnie zajmujących się dzieckiem, obarczanych winą za zbyt małe postępy w terapii.

Często rodzice zaczynają poszukiwać w sobie przyczyny niepełnosprawności dziecka i wówczas pojawia się **poczucie winy**. Powstawanie tego rodzaju uczuć może mieć źródło w komunikatach wysyłanych przez najbliższe otoczenie, w komentarzach typu: „W naszej rodzinie czegoś takiego nie było”, lub „Gdybyście nie czekali tak długo...”. Czasem poczucie winy rodzi się wówczas, gdy rodzice sądzą, że zbyt mało pracują z dzieckiem i oceniają postępy dziecka jako niewystarczające.

Łatwo wtedy popaść w „gonitwę terapeutyczną”. Rodzice mają poczucie, że „coś robią z dzieckiem”, gdy prowadzą je od specjalisty do specjalisty (którzy niekiedy wydają sprzeczne zalecenia). Wówczas uwalniają się, choć na moment, od poczucia winy, składając jednocześnie odpowiedzialność za stan dziecka na barki terapeutów.

Opisane tu uczucia nie są czymś patologicznym, choć są niezwykle przykre. Jest to naturalna reakcja ludzkiej psychiki na wyjątkowo trudną sytuację. Trzeba uświadomić sobie, że nie jest się jedyną osobą targaną takimi emocjami. Wielu innych rodziców przeżywa to samo. Jedyna szansa, by poznać negatywne emocje i uporać się z nimi, to mówić o uczuciach, jakie nami zawładnęły. Wypierane bowiem ze świadomości wcale nie znikają, objawiają się w postaci nerwic, dolegliwości somatycznych lub stanów depresyjnych.

Oprócz opisania uczuć warto też wspomnieć o **postawach rodziców wobec dziecka**. Od nich to bowiem w dużej mierze zależy przyszła osobowość dziecka oraz to, czy będzie ono zupełnie dobrze funkcjonować ze swoją niepełnosprawnością i integrować się z rówieśnikami.

Wyróżniamy następujące postawy:

- **unikającą** – ma ona miejsce wówczas, gdy rodzice (lub jedno z nich), uciekają w intensywną pracę zawodową, zapewniając środki finansowe na prowadzenie kolejnych „cudownych” terapii. Zainteresowanie dzieckiem sprowadza się do poszukiwania idealnej metody rehabilitacji, która rozwiązałaby wszystkie problemy. Wówczas troska o wychowanie dziecka często zostaje powierzona innej osobie, np. babci lub opiekunce, wskutek czego dziecko, pozbawione więzi z rodzicami, przeżywa lęk przed odrzuceniem, a nierzadko przejawia postawę agresywną;
- **symbiotyczną** – gdy matka w pełni identyfikuje się z dzieckiem, postrzegając je jako wymagające stałej opieki, niezdolne do samodzielnego życia. Jest to próba hamowania i ograniczania samodzielności oraz autonomii dziecka w obawie przed ujawnieniem jego niepełnosprawności. Postawa ta przejawia się m.in. w tym, że matka mówi o sobie lub dziecku „my”, np. „my jeszcze nie umiemy czytać”. Takie wychowanie sprawia, że dziecko pozbawione jest warunków niezbędnych do wykształcenia swojego poczucia tożsamości i pozostaje społecznie niedojrzałe;
- **nadmiernie chroniącą** – gdy rodzice postrzegają dziecko jako niezaradne i wymagające stałej ochrony przed światem. Żyją w poczuciu poświęcania się i wyrzeczenia, ale nie starają się nauczyć dziecka samodzielności, przeciwnie – czuwają przy nim nieustannie, ograniczają aktywność własną, inicjatywę i kontakty z rówieśnikami. Starają się wynagrodzić mu doznawane i wyimaginowane przykrości i krzywdy. Mimo niewątpliwego zmęczenia takim trybem życia czują się zagrożeni, gdy ktoś wspiera dziecko w dążeniu do samodzielności. Dziecko wychowane w ten sposób nie ma możliwości rozwinięcia swojego potencjału intelektualnego. Zamiast tego uczy się bierności i nabywa postaw roszczeniowych;
- **odtrącającą** – gdy rodzice ograniczają się do sprawowania opieki w najbardziej biologicznym zakresie i nie wczuwają się w potrzeby emocjonalne dziecka. Nie mając zaspokojonych potrzeb bezpieczeństwa, miłości i przynależności, dziecko często popada w chorobę sierocą, co w dorosłym życiu uniemożliwia mu nawiązywanie satysfakcjonujących relacji interpersonalnych;

- **nadmiernie wymagającą** – rodzice, wierząc w to, że można wymóc na dziecku „normalny” rozwój, stawiają przed nim „normalne” wymagania, nie bacząc na jego możliwości psychofizyczne i rzeczywiste potrzeby. W ten sposób zdają się zaprzeczać trudnościom, na jakie napotykają. Zdarzają się też opiekunowie, którzy za wszelką cenę starają się utrzymywać pozory „normalności” dziecka. Dziecko, nie mogąc podobać nadmiernym dla niego wymaganiom, często zaczyna „cofać się” w rozwoju, przejawia agresję, unika kontaktu z rówieśnikami, w sytuacjach stresowych reaguje wegetatywnie (np. wymiotami, biegunką), a jego poczucie własnej wartości systematycznie się obniża. Niekiedy rozwija się w nim postawa negatywizmu i całą swoją energię kieruje na przeciwstawianie się dalszej rewalidacji;
- **pozbawioną wymagań** – rodzice postrzegają wówczas dziecko, jako całkowicie bezwolne i niezdolne do podjęcia wysiłku. Wyręczają je we wszystkich czynnościach samoobsługowych, nie stawiają żadnych wymagań. Zależnie od wrodzonej aktywności własnej, dziecko albo będzie się buntować przeciw wyręczaniu i walczyć o samodzielność, albo szybko zacznie domagać się pełnej obsługi w coraz szerszym zakresie.

Wielu rodziców nieświadomie wyraża w stosunku do dziecka **warunkową akceptację**, uzależniając stosunek do dziecka od czynionych przez nie postępów w terapii. Dziecko, aby się rozwijać, musi mieć zrealizowaną potrzebę bezpieczeństwa i przynależności, czyli musi czuć, że jest kochane niezależnie od tego, jakie jest i co robi. Tymczasem zdarza się słyszeć od rodzica: „Nie będę cię kochać, bo nie chcesz ćwiczyć”. Dziecko ma prawo nie lubić ćwiczeń albo nie robić postępów. Nie można natomiast, zamiast wspierać je w wysiłku, jakim jest dla niego rehabilitacja i terapia, uderzać w podstawy jego psychicznego rozwoju. Ma ono prawo być kochane i akceptowane po prostu za to, że jest.

Ze stawianiem dziecku wymagań bardzo ściśle łączy się temat **stawiania granic i wprowadzania akceptowanych norm zachowań**. Niektórzy rodzice, nie umiając poradzić sobie z niepełnosprawnością dziecka, nadmiernie kontrolują wszystkie sfery jego działania. Przeciwnieństwem są rodzice pozwalający dziecku niemal na wszystko (dla „świętego spokoju”), niepotrafiący poradzić sobie z przejawami jego niezadowolenia czy złości. Nie umiając jasno określić i konsekwentnie egzekwować norm zachowania, łatwo o wychowanie sobie „małego tyrana”, który za pomocą wybuchów agresji nauczy się skutecznie rządzić całą rodziną.

Opisane powyżej postawy są wynikiem położenia na skrajnych biegunach wymiarów bliskości, wymagań, granic i opieki nad osobą niepełnosprawną. Umiarkowane nasycenie

tymi czynnikami daje **postawę akceptującą**, najkorzystniejszą dla rozwoju dziecka. Cechuje ona rodziców wrażliwych na potrzeby dziecka i podążających za jego rozwojem, ale pamiętających jednocześnie o potrzebach pozostałych członków rodziny. Rodzice ci nie pozwalają, aby niepełnosprawność potomka zdominowała ich życie, starają się zapewnić warunki rozwojowe dostosowane do jego potrzeb, stawiają wymagania stosowne do jego możliwości, dążą do jak najczęstszego bycia razem i przeżywają wiele radości w kontakcie z dzieckiem. Do grupy tej najczęściej należą rodzice, którzy przed urodzeniem dziecka nie formułowali pod jego adresem żadnych oczekiwań i byli gotowi przyjąć dziecko takim, jakie się urodziło, a także ci, którzy dopiero po pewnym czasie, w wyniku pracy nad sobą i swoimi emocjami, zaakceptowali dziecko bezwarunkowo.

Z powyższego przeglądu wynika, że rodzice dziecka niepełnosprawnego przeżywają wiele intensywnych emocji, wśród których przeważają uczucia negatywne. Ma to ogromny wpływ na jakość kontaktów w rodzinie.

Bardzo ważny jest właściwy klimat emocjonalny wokół dziecka niepełnosprawnego, gdyż nieodpowiednie podejście do problemu niepełnosprawności może utrudnić rodzicom przyjęcie pomocy w rehabilitacji i terapii oraz obniżyć jej skuteczność, co czyni sytuację tych rodzin jeszcze trudniejszą.

Pamiętajcie Państwo o tym, iż Wasze dziecko ma prawo być pełnowartościowym członkiem społeczeństwa. Dlatego też warto korzystać z pomocy specjalistów, aby lepiej zrozumieć swoje emocje i postawy oraz tak je kształtować, by wszyscy w rodzinie czuli się bezpieczni, potrzebni, kochani i by funkcjonowała ona prawidłowo.

II. ORZĘKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECI DO LAT 16

Definicja niepełnosprawności w odniesieniu do dzieci brzmi:

„Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku”.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia

(Dz. U. z 2002 r. Nr 17, poz. 162) do stanów chorobowych, które uzasadniają potrzebę stałej opieki lub pomocy dziecku, należą:

- wady wrodzone i schorzenia o różnej etiologii, prowadzące do niedowładów, porażenia kończyn lub zmian w narządzie ruchu, upośledzające w znacznym stopniu zdolność chwytnej rąk lub utrudniające samodzielne poruszanie się;
- wrodzone lub nabyte ciężkie choroby metaboliczne, układu krążenia, oddechowego, moczowego, pokarmowego, układu krzepnięcia i inne znacznie upośledzające sprawność organizmu, wymagające systematycznego leczenia w domu i okresowo leczenia szpitalnego;
- upośledzenie umysłowe, począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym;
- psychozy i zespoły psychotyczne;
- całościowe zaburzenia rozwojowe powodujące znaczne zaburzenia interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz nasilone stereotypie zachowań, zainteresowań i aktywności;
- padaczka z częstymi napadami lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi;
- nowotwory złośliwe i choroby rozrostowe układu krwiotwórczego do 5 lat od zakończenia leczenia;
- wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku powodujące znaczne ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 5/25 lub 0,2 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni;
- głuchoniemota, głuchota lub obustronne upośledzenie słuchu niepoprawiające się w wystarczającym stopniu po zastosowaniu aparatu słuchowego lub implantu ślimakowego.

Przy ocenie niepełnosprawności dziecka bierze się pod uwagę:

- 1) rodzaj i przebieg choroby oraz jej wpływ na czynności organizmu,
- 2) sprawność fizyczną i psychiczną dziecka, jego przystosowanie do skutków choroby,
- 3) możliwość poprawy stanu zdrowia pod wpływem leczenia i rehabilitacji.

Orzekaniem o niepełnosprawności dzieci zajmuje się

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łodzi

93-173 Łódź, ul. Lecznicza 6

Tel: (42) 256-51-15, (42) 256-51-28, (42) 256-51-83

Wymagane dokumenty:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia – druk do wypełnienia można otrzymać w Miejskim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub na stronach internetowych Urzędu Miasta Łodzi www.uml.lodz.pl
2. Zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka (wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed datą złożenia wniosku);
3. Inne dokumenty pozwalające na ocenę stopnia niepełnosprawności (historia choroby, wypisy ze szpitala, opinia psychologa).

Wniosek jest rozpatrywany nie później niż w ciągu miesiąca od dnia jego złożenia. W przypadkach bardziej skomplikowanych czas ten może przedłużyć się do 2 miesięcy.

Od decyzji Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności można odwołać się do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Orzeczenie daje uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego na dziecko oraz jest podstawą do przyznania ulg i uprawnień (np. ulgowe przejazdy). Aby skorzystać z przysługujących uprawnień należy posiadać legitymację osoby niepełnosprawnej. Wydawana jest ona przez prezydenta miasta. Wniosek o wydanie legitymacji należy złożyć w Miejskim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności (druk do pobrania w siedzibie Zespołu).

II. ULGI I UPRAWNIENIA

1. Transport.

1.1. Komunikacja miejska.

Do **bezpłatnych przejazdów** środkami komunikacji miejskiej w Łodzi uprawnione są:

- 1) dzieci i młodzież niepełnosprawne (posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego), uczęszczające do przedszkoli i szkół ogólnodostępnych, a także do przedszkoli, szkół i placówek specjalnych lub klas integracyjnych oraz dzieci i młodzież z niepełnosprawnością ruchową, do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, posiadające: legitymację przedszkolną dla dzieci niepełnosprawnych, legitymację szkolną dla uczniów niepełnosprawnych o wzorach zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub bilet specjalny, wydany na podstawie ww. orzeczenia, orzeczenie o niepełnosprawności ruchowej lub bilet specjalny, wydany na podstawie ww. orzeczenia;
- 2) opiekunowie, podróżujący z podopiecznym oraz w dni powszednie od poniedziałku do piątku podczas podróży powrotnej i podczas podróży po te osoby.

Podstawa prawna

Uchwała Nr XXIX/754/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie ustalenia opłat za usługi przewozowe lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi.

1.2. PKP i PKS.

- 1) **Zniżka 78%** na bilety **PKP i PKS** przysługuje dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich rodzicom i opiekunom na przejazdy na trasie z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny - i z powrotem. Podczas przejazdu należy posiadać przy sobie dokument potwierdzający niepełnosprawność. Rodzice korzystają z ulg na podstawie dokumentów dziecka.

Ważne: w przypadku przejazdu do jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych, pomocy społecznej lub organizujących turnusy rehabilitacyjne oprócz dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność należy posiadać zaświadczenie określające miejsce i termin badania, leczenia, konsultacji, zajęć terapeutycznych lub rehabilitacyjnych albo pobytu w ośrodku wsparcia lub domu pomocy społecznej. Aby skorzystać z ulgowego przejazdu w drodze powrotnej, dana jednostka musi wystawić zaświadczenie potwierdzające stawienie się na badanie, leczenie itd.

- 2) Przy przejazdach do miejsc innych niż wymienione w pkt 1, dzieci do lat 4 mają prawo do: bezpłatnego przejazdu w 2 klasie pociągu PKP oraz autobusach PKS zwykłych i przyspieszonych, o ile nie zajmują oddzielnego miejsca. Wymagany jest dokument potwierdzający wiek dziecka. Należy też zgłosić się do kasy po bezpłatny bilet.
- 3) **Zniżka 37 %** przy przejazdach PKP w pociągach osobowych, pociągach pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych, przysługuje:
 - a) dzieciom w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego;
 - b) dzieciom i młodzieży w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej - publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.
- 4) **Zniżka 37 %** przy przejazdach PKS w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów jednorazowych przysługuje dzieciom w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,
- 5) **Zniżka 49%** przy przejazdach PKP w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów miesięcznych przysługuje dzieciom i młodzieży w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej - publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia
- 6) **Zniżka 49%** przy przejazdach PKS w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych, są uprawnione dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej - publicznej lub

niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia

W czasie podróży wymagany jest odpowiednio jeden z następujących dokumentów: dokument potwierdzający wiek dziecka, zaświadczenie o odroczeniu obowiązku szkolnego wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej, legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego, zaświadczenie o spełnianiu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego wydane przez jednostkę prowadzącą przygotowanie przedszkolne, legitymacja szkolna, legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, wystawiona przez uprawniony organ, legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiona przez uprawniony organ, orzeczenie lekarza orzecznika (lub komisji lekarskiej) ZUS albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Ulgi obowiązują w 2 klasie pociągów. Nie dotyczą pociągów Inter-City i Euro-City w komunikacji międzynarodowej oraz komunikacji autobusowej ekspresowej.

Podstawa prawna

- ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012r. poz. 1138 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1737 z późn. zm.).

1.3. Karta parkingowa

Karta parkingowa przysługuje osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia uzyskają kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

Uwaga: W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności, ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie

ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyskuje ono wskazania do karty parkingowej.

Osoba kierująca pojazdem samochodowym, który przewozi osobę niepełnosprawną legitymującą się kartą parkingową, oznaczonym tą kartą, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju, w zakresie określonym odpowiednim rozporządzeniem.

Kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby - w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

Karty wydaje Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łodzi.

Karta wydawana jest na okres ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, jednak nie dłużej niż na 5 lat.

Podstawa prawna

ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137 z późn. zm.).

2. Wybrane świadczenia.

2.1. Świadczenia rodzinne.

2.1.1. Zasiłek pielęgnacyjny.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku;
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

- 3) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia.

Zasiłek nie jest uzależniony od dochodów. Aktualnie jego wysokość wynosi **153,00 zł** miesięcznie. Jest wypłacany się począwszy od miesiąca, w którym powstało prawo do zasiłku.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- 1) osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia;
- 2) **osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego;**
- 3) jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tej osoby, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

O ustalenie uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego może wystąpić osoba niepełnosprawna albo w przypadku jej niepełnoletności lub ubezwłasnowolnienia – opiekun ustawowy lub prawny. Jeżeli niepełnosprawność nie pozwala osobie pełnoletniej na osobiste załatwienie formalności, wniosek może złożyć w jej imieniu inna pełnoletnia osoba mająca pisemne upoważnienie. Do wniosku należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu tożsamości osoby ubiegającej się o zasiłek,
- uwierzytelnioną kopię dokumentu tożsamości lub skrócony akt urodzenia osoby uprawnionej;
- w przypadku opiekuna prawnego albo faktycznego- kopię orzeczenia sądu lub zaświadczenie o postępowaniu adopcyjnym,
- kopię orzeczenia o niepełnosprawności lub kopię orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem daty powstania niepełnosprawności lub kopię orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- oświadczenie.

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 114 z późn.zm.).

2.1.2. Świadczenie pielęgnacyjne.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- 1) matce lub ojcu;
 - 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
 - 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
 - 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności
- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom o których mowa w pkt. 4, innym niż spokrewnionym w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne w przypadku, gdy spełnione są łącznie następujące warunki :

- 1) rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności
- 3) nie ma osób o których mowa w pkt 2 i 3 lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- a) nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- b) w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

W przypadku, gdy o świadczenie pielęgnacyjne ubiegają się rolnicy, małżonkowie rolników bądź domownicy, świadczenia te przysługują odpowiednio:

1. rolnikom w przypadku zaprzestania prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego;
2. małżonkom rolników lub domownikom w przypadku zaprzestania prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego albo wykonywania przez nich pracy w gospodarstwie rolnym.

Zaprzestanie prowadzenia gospodarstwa rolnego lub zaprzestanie wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym potwierdza się stosownym oświadczeniem złożonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w wysokości **1300,00 zł miesięcznie**.

Przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

- a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,
- b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;

2) osoba wymagająca opieki:

- a) pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- b) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

3) na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;

- 4) członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- 5) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- 6) na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Jeżeli osoba w okresie trzech miesięcy od wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności złoży wniosek o ustalenie prawa do świadczenia uzależnionego od niepełnosprawności, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 114).

2.1.3. Zasiłek rodzinny.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko:

1. 18 roku życia lub
2. nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo

3. 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- 1) **89,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 95,00 zł);
- 2) **118,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 124,00 zł);
- 3) **129,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 135,00 zł).

Zasiłek rodzinny **nie przysługuje**, jeżeli:

1. dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim;
2. dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej;
3. osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie;
4. pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko;
5. osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
 - a) rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje;
 - b) ojciec dziecka jest nieznan;
 - c) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone;
 - d) sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
6. członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **674,00 zł**.

W przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **764,00 zł**.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

1. Urodzenia dziecka.

Dodatek przysługuje jednorazowo, w wysokości **1000,00 zł**.

- dodatek przysługuje matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka;
- w przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko;
- dodatek przysługuje po przedstawieniu **zaświadczenia lekarskiego lub zaświadczenia wystawionego przez położną, potwierdzającego** pozostawanie kobiety pod opieką lekarską nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. Zaświadczenie winno zawierać daty udzielonych świadczeń zdrowotnych w każdym trymestrze ciąży;
- wniosek o dodatek składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

2. Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego.

Dodatek przysługuje w wysokości **400,00 zł** miesięcznie.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 24 miesięcy kalendarzowych;
- 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek **nie przysługuje**, jeżeli:

- 1) osoba ubiegająca się bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy;
- 2) osoba ubiegająca się podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- 3) osoba ubiegająca się w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego;
- 4) dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w podmiocie wykonującym działalność leczniczą oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem,
- 5) osoba ubiegająca się korzysta ze świadczenia rodzicielskiego.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

3. Samotnego wychowywania dziecka.

Dodatek przysługuje w wysokości **185,00 zł** (od 1 listopada 2016 r. 193,00 zł) miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż **370,00 zł** (od 1 listopada 2016 r. 386,00 zł) na wszystkie dzieci.

W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności dodatek wynosi **265,00 zł** na dziecko (od 1 listopada 2016 r. 273,00 zł), nie więcej jednak niż **530,00 zł** na wszystkie dzieci (od 1 listopada 2016 r. 546,00 zł).

- dodatek przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- ojciec dziecka jest nieznany;
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.
- dodatek przysługuje również pełnoletniej osobie do ukończenia 24 roku życia, uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją.

4. Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej.

Dodatek wynosi **90,00 zł** miesięcznie (od 1 listopada 2016 r. 95,00 zł). Uchwałą Nr XVI/361/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 września 2015 r. podniesiono kwotę dodatku o 80,00 zł miesięcznie - do wysokości **170,00 zł** (od 1 listopada 2016 r. 175,00 zł).

Dodatek przysługuje na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka.

5. Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

Wysokość dodatku wynosi miesięcznie:

- a) **80,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 90,00 zł);
- b) **100,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 110,00 zł).

Uchwałą Nr XVI/361/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 września 2015 r. podniesiono kwotę dodatku do wysokości:

- a) **140,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 150,00 zł);
- b) **180,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia (od 1 listopada 2016 r. 190,00 zł).

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- a) do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności;

- b) powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

6. Rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego lub rocznego przygotowania przedszkolnego.

Dodatek przysługuje raz w roku, w wysokości **100,00 zł**. Uchwałą Nr XVI/361/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 września 2015 r. podniesiono kwotę dodatku do wysokości **150,00 zł**.

Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

7. Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek przysługuje:

- 1) w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności - w wysokości **105,00 zł** miesięcznie (od 1 listopada 2016 r. 113,00 zł) na dziecko albo
- 2) w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej- w wysokości **63,00 zł** (od 1 listopada 2016 r. 69,00 zł) miesięcznie na dziecko.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka lub osobie uczącej się przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

Prawo do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek z prawidłowo wypełnionymi dokumentami, do końca okresu zasiłkowego.

Jeżeli osoba w okresie trzech miesięcy od wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności złoży wniosek o ustalenie prawa do świadczenia uzależnionego od niepełnosprawności, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

Wszystkie sprawy związane z przyznawaniem i wypłatą świadczeń rodzinnych prowadzi:

Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi, ul. Urzędnicza 45, 91-304 Łódź
tel./fax.: (42) 638-59-68
css.samorząd.lodz.pl; e-mail ; swiadczenia@uml.lodz.pl.

Osoby ubiegające się o świadczenia rodzinne mogą zgłaszać się do punktów obsługi działających na terenie miasta Łodzi, tj.:

Obsługa świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych:

- **Łódź - Bałuty** - ul. Urzędnicza 45, pok. 16, tel.: (42) 638-59-60
Godziny urzędowania: pn, śr, czw, pt w godz. od 8. do 16.,
wt w godz. od 9. do 17.,
- **Łódź - Górna** - al. Politechniki 32, pok. 6, 12, 13, tel.: (42) 638-58-05
Godziny urzędowania: pn, śr, czw, pt w godz. od 8. do 16.,
wt w godz. od 9. do 17.,
- **Łódź - Polesie** - ul. Krzemieniecka 2B, pok. 25, 27, tel.: (042) 638-52-96,
Godziny urzędowania: pn, śr, czw, pt w godz. od 8. do 16.,
wt w godz. od 9. do 17.,
- **Łódź - Widzew** - ul. Piłsudskiego 100, pok. 23, 24, tel.: (42) 638-53-11,
Godziny urzędowania: pn, śr, czw, pt w godz. od 8. do 16.,
wt w godz. od 9. do 17.,
- **Łódź - Śródmieście** - ul. Piotrkowska 153, pok. 221, 222, tel.: (42) 638-57-07,
Godziny urzędowania: pn, śr, czw, pt w godz. od 8. do 16.,
wt w godz. od 9. do 17.,

Stanowisko komputerowe umożliwiające obsługę osób głuchych - Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi, ul. Urzędnicza 45, pok. 10

2.2. Świadczenie wychowawcze (tzw. Program 500+).

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych..

Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi **500 zł** miesięcznie na drugie i kolejne dziecko w rodzinie, niezależnie od dochodu.

Świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **800,00 zł**, a gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne - jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **1200,00 zł**.

W przypadku gdy prawo do świadczenia wychowawczego ustala się na dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego, ustalając dochód uwzględnia się tylko dochód dziecka.

Świadczenie wychowawcze przysługuje do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Świadczenie wychowawcze przysługuje:

1. matce,
2. ojcu,
3. opiekunowi faktycznemu dziecka,
4. opiekunowi prawnemu dziecka.

Sprawy związane z przyznawaniem i wypłatą świadczenia wychowawczego prowadzi Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi, ul. Urzędnicza 45, 91-304 Łódź (p dane teleadresowe na str. 26).

Ponadto wnioski o wypłatę świadczenia rodzinnego można składać w Centrach Obsługi Mieszkańców Urzędu Miasta Łodzi (dawne delegatury) w godzinach pracy UMŁ oraz w Łódzkim Centrum Kontakt z Mieszkańcami, Piotrkowska 110 (pn-pt w godz. 8.00. - 19.00., sobota w godz. 9.00. – 13.00).

3. Podatek dochodowy od osób fizycznych.

Przy obliczaniu rocznego podatku dochodowego od osób fizycznych istnieje możliwość odliczenia wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez podatnika

będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne.

Większość wydatków podlegających odliczeniu nie jest ograniczona limitem kwotowym, tzn. podlega odliczeniu w wysokości faktycznie poniesionego wydatku, pod warunkiem posiadania dowodu ich poniesienia. Dowody poniesienia wydatków powinny być wystawione na osobę, która będzie dokonywać odliczenia.

Są też wydatki, których odliczenie nie jest limitowane, jednak prawo skorzystania z ulgi w podatku dochodowym przysługuje ograniczonej liczbie podatników.

Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie były finansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub z Narodowego Funduszu Zdrowia, ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie. Jeżeli wydatki byłyby częściowo finansowane z tych funduszy (środków), odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną albo zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Odliczenia wydatków na cele rehabilitacyjne może dokonać:

- 1) osoba niepełnosprawna,
- 2) podatnik, na którego utrzymaniu pozostają następujące osoby niepełnosprawne: współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowie - jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają kwoty 9.120,00 zł.

Warunkiem skorzystania z ulgi jest posiadanie przez osobę, której dotyczył wydatek:

- 1) orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia, wydanego przez powiatowy/wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności;
- 2) orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności wydanego przez powiatowy/wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności, lub
- 3) decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, wydanej przez ZUS.

Do wydatków nielimitowanych, z odliczenia których skorzystać może niemal każda osoba niepełnosprawna, należy zaliczyć wydatki na:

- 1) adaptację i wyposażenie mieszkania oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych dla potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 3) zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- 4) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 5) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- 6) odpłatność ponoszona za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- 7) opiekę pielęgniarstwa nad osobą niepełnosprawną świadczoną w domu w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 8) opłacanie tłumacza języka migowego – sytuacja ta dotyczy osoby niepełnosprawnej głuchej lub głuchoniemej,
- 9) kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,
- 10) odpłatny konieczny przewóz osoby niepełnosprawnej karetką transportu sanitarnego na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne, dotyczy to również przewozu innymi środkami transportu osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa oraz dzieci niepełnosprawnych w wieku do 16 lat,
- 11) odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - a) na turnusie rehabilitacyjnym,
 - b) w zakładzie lecznictwa zamkniętego, w zakładzie rehabilitacyjno-leczniczym, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,
 - c) na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia.

Drugą grupę wydatków na cele rehabilitacyjne, których odliczenie ustawodawca limituje, stanowią:

- 1) wydatki na opłacenie przewodników, towarzyszących osobom niewidomym I i II grupy inwalidztwa oraz osobom z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonym do I grupy inwalidztwa; w kwocie do wysokości 2.280 zł;
- 2) wydatki na utrzymanie przez osoby niewidome z I lub II grupą inwalidztwa psa przewodnika, w kwocie nie przekraczającej 2.280 zł;
- 3) wydatki związane z używaniem samochodu osobowego, stanowiącego własność lub współwłasność osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne, w kwocie nie przekraczającej 2.280 zł; konieczne jest udokumentowanie używania samochodu do celów rehabilitacji;
- 4) wydatki poniesione na leki w wysokości stanowiącej nadwyżkę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, gdy lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo). Podatnik nie może odliczać kosztów wszystkich zakupionych leków. Warunkiem dopuszczającym odliczenie wydatków na leki jest posiadanie zaświadczenia lekarza specjalisty o konieczności stosowania określonych leków przez osobę niepełnosprawną. Należy również pamiętać, że warunkiem dokonania odliczeń jest posiadanie dokumentów (rachunków), z których wynika, iż podatnik poniósł wydatki na leki.

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)

4. Abonament radiowo – telewizyjny.

Od opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych oraz telewizyjnych zwolnione są:

- 1) osoby, co do których orzeczono o:
 - a) zaliczeniu do I grupy inwalidów lub
 - b) całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub
 - c) znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, lub

- 3) osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innego organu emerytalno-rentowego;
- 4) osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2000 Hz o natężeniu od 80 dB);
- 5) osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%;

Dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością po ukończeniu 13-go roku życia nabywają prawa do podpisania umowy o rejestrację urządzeń radiofonicznych.

Podstawa prawna:

ustawa o opłatach abonamentowych z dnia 21 kwietnia 2005 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1204).

5. Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

5.1. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych.

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, jeżeli:

- 1) została skierowana na turnus rehabilitacyjny na wniosek lekarza, pod którego opieką się znajduje;
- 2) w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON;
- 3) weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę, albo poza takim ośrodkiem, w przypadku gdy turnus jest organizowany w formie niestacjonarnej;
- 4) wybierze organizatora turnusu, który posiada wpis do rejestru organizatorów turnusów;
- 5) będzie uczestniczyła w zajęciach przewidzianych w programie turnusu, który wybrała;
- 6) nie będzie pełniła funkcji członka kadry na turnusie ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu;
- 7) złoży oświadczenie o wysokości dochodu obliczonego zgodnie z przepisami ustawy wraz z informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 8) w przypadku turnusu, którego program przewiduje także zabiegi fizjoterapeutyczne, przedstawi podczas pierwszego badania lekarskiego na turnusie zaświadczenie lekarskie

o aktualnym stanie zdrowia, w szczególności o chorobie zasadniczej, uczuleniach i przyjmowanych lekach.

Osobie niepełnosprawnej o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo równoważnym oraz osobie niepełnosprawnej w wieku do 16 lat może być przyznane dofinansowanie pobytu na turnusie rehabilitacyjnym jej opiekuna, pod warunkiem że:

1) wniosek lekarza, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, zawiera wyraźne wskazanie wraz z uzasadnieniem konieczności pobytu opiekuna;

2) opiekun:

a) nie będzie pełnił funkcji członka kadry na tym turnusie,

b) nie jest osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby,

c) ukończył 18 lat lub

d) ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

W przypadku skrócenia uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym z przyczyn innych niż losowe osoba niepełnosprawna ponosi koszty pobytu na tym turnusie

W przypadku skrócenia uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym z przyczyn innych niż losowe osoba niepełnosprawna ponosi koszty pobytu na tym turnusie.

Osoba niepełnosprawna **może ubiegać się o dofinansowanie ze środków Funduszu uczestnictwa w turnusie, jeżeli przeciętny miesięczny dochód**, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, **nie przekracza kwoty:**

1) 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;

2) 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

W przypadku przekroczenia kwot dochodu, o których mowa wyżej, kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony, za wyjątkiem przypadków uzasadnionych trudną sytuacją materialną lub losową osoby niepełnosprawnej..

Wysokość dofinansowania wynosi:

1) **30%** przeciętnego wynagrodzenia (rozumianego jako przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia

następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski") - dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby niepełnosprawnej w wieku do 16 roku życia oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16-24 lat uczącej się i niepracującej, bez względu na stopień niepełnosprawności;

2) **20%** przeciętnego wynagrodzenia - dla opiekuna osoby niepełnosprawnej;

W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby niepełnosprawnej dofinansowanie dla tej osoby lub dofinansowanie pobytu jej opiekuna na turnusie rehabilitacyjnym może zostać podwyższone do wysokości 40% przeciętnego wynagrodzenia. Podwyższenie dofinansowania pobytu opiekuna może nastąpić, jeżeli opiekun pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną lub osoba ta ponosi koszty uczestnictwa opiekuna w turnusie.

Podstawa prawna:

rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 230, poz. 1694 z późn. zm.).

5.2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

O dofinansowanie ze środków Funduszu zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli:

a) **przeciętny miesięczny dochód**, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, **nie przekracza kwoty**:

- **50%** przeciętnego wynagrodzenia (rozumianego jako przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski"), na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,

- **65%** przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej,

b) zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu;

O dofinansowanie ze środków Funduszu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów mogą ubiegać się

osoby niepełnosprawne, jeżeli dochód tych osób nie przekracza odpowiednio kwot, o których mowa w pkt 1.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia:

- 1) w sprzęt rehabilitacyjny - wynosi **do 80%** kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia,
- 2) w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi:
 - a) **do 100%** udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
 - b) **do 150%** sumy kwoty limitu, o którym mowa w lit. a, wyznaczonego przez Ministra Zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

W przypadku osób przebywających w domach pomocy społecznej wysokość dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oblicza się przez odjęcie od uzyskanej sumy kwoty, o której mowa w pkt 2 lit. b, opłaty ryczałtowej i częściowej odpłatności do wysokości limitu ceny pokrywanej przez dps.

Podstawa prawna:

rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U z 2015 r. poz. 926).

Kryterium dochodowe, od którego wysokości zależy możliwość otrzymania dofinansowania do turnusu rehabilitacyjnego, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi na dzień 30 czerwca 2016 r.:

- **2.090,74 zł** – na osobę pozostającą we wspólnym gospodarstwie domowym,
- **2.717,97 zł** – w przypadku osoby samotnej.

5.3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

O dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier, jeżeli umożliwi to lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, mogą ubiegać się:

- 1) na likwidację barier architektonicznych** - osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi

nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują;

2) na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych - osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności;

3) na usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika - osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania:

- **likwidacji barier** architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych - wynosi **do 95%** kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia,
- **usług tłumacza języka migowego** lub tłumacza-przewodnika - nie może być wyższa niż **2% przeciętnego wynagrodzenia za godzinę jej świadczenia.**

Podstawa prawna:

rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U z 2015 r. poz. 926 z późn.zm.).

Sprawy dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych prowadzi ,

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi

Zespół ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych, ul. Kilińskiego 102/102a,

Nr tel.:

- kierownik: (42) 685 43 80,
- WTZ, środki pomocnicze i ortopedyczne, stowarzyszenia: (42) 685 43 52,
- bariery w komunikowaniu, „Aktywny samorząd”: (42) 685 43 53,
- turnusy rehabilitacyjne: (42) 685 43 54,
- bariery architektoniczne:(42) 685 43 55.

6. Inne uprawnienia

1. Zakupy i możliwość załatwienia spraw urzędowych poza kolejnością.
2. Ulgowe bilety do muzeów państwowych; wysokość ulgi ustala dla każdego muzeum jego dyrektor.
3. Zwolnienie z opłat za wstęp do Miejskiego Ogrodu Zoologicznego i Ogrodu Botanicznego.
4. Ulga w opłatach paszportowych.

Ulga w opłacie paszportowej, w wysokości 50 % obowiązującej stawki, przysługuje:

- 1) osobom niepełnosprawnym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych;

5. Prawo do korzystania z pomocy psa asystującego.

Osoba niepełnosprawna wraz z psem asystującym ma prawo wstępu:

- 1) do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności: budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych;
- 2) do parków narodowych i rezerwatów przyrody;
- 3) na plaże i kąpieliska.

Powyższe uprawnienie przysługuje również w środkach transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz w innych środkach komunikacji publicznej.

Warunkiem korzystania z powyższych uprawnień jest:

- a) posiadanie przez osobę niepełnosprawną:
 - certyfikatu potwierdzającego status psa asystującego,
 - zaświadczenia o wykonaniu wymaganych szczepień weterynaryjnych,
- b) wyposażenie psa w uprząż.

IV. MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ŁODZI

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Kilińskiego 102/102a, 90-012 Łódź

tel: +48 (42) 685-43-62; (42) 685-43-63;

<http://www.mops.lodz.pl/>; e-mail: sekretariat@mops.lodz.pl.

W siedzibie dyrekcji MOPS załatwiane są m.in. następujące sprawy:

- 1) wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących umieszczenia w domu pomocy społecznej dla dorosłych i dzieci,
- 2) wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej,
- 3) udzielanie informacji i porad związanych z umieszczeniem w domu pomocy społecznej,
- 4) przyjmowanie skarg, wniosków i interwencji w sprawach dotyczących świadczeń pomocy społecznej, działalności filii i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- 5) informowanie o pomocy udzielanej przez poszczególne Wydziały MOPS,
- 6) zlecanie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom niezaliczonym do sektora finansów publicznych,
- 7) dofinansowywanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:
 - turnusów rehabilitacyjnych,
 - zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
 - zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
 - likwidacji barier architektonicznych,
 - likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych,
 - sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych,
 - warsztatów terapii zajęciowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi opiera się o realizację działań w terenie przez Wydziały Pracy Środowiskowej:

1. I Wydział Pracy Środowiskowej, Łódź, ul. St. Tybury 16, tel. 42 640-70-07, 1wps@mops.lodz.pl; obejmuje rejon Bałut i część Polesia.

Punkty Pracy Socjalnej:

- 1) PPS Łódź, ul. Limanowskiego 194/196 (tel. 42 640-71-61, 42 640-70-24);
- 2) PPS Łódź, ul. Tokarzewskiego 53 (tel. 42 654-28-70, 42 656-35-07);

- 3) PPS Łódź, ul. Marysińska 36 (tel. 42 640-63-07, 42 640-63-37, 42 640-60-29, 42 640-62-05);
- 4) PPS Łódź, ul. Motylowa 4 (tel. 42 659-25-00);
- 5) PPS Łódź, ul. Rybna 18 (tel. 42 640-63-07);
- 6) PPS Łódź, ul. Perla 2 (tel. 42 633-50-60);
- 7) PPS Łódź, ul. Sprinterów 11 (tel. 42 688-98-78);
- 8) PPS Łódź, ul. Kasprzaka 27 (tel. 42 640-71-76);
- 9) PPS Łódź, ul. Karolewska 70/76 (tel. 42 686-66-56);
- 10) PPS Łódź, ul. Garnizonowa 38 (tel. 42 611-19-47).

2. II Wydział Pracy Środowiskowej, Łódź, ul. Gen. St. Grot-Roweckiego 30,
tel. 42 677-15-50, 2wps@mops.lodz.pl; obejmuje rejon Widzewa i Śródmieścia.

Punkty Pracy Socjalnej:

- 1) PPS Łódź, ul. Zbocze 2a (tel. 42 679-29-26);
- 2) PPS Łódź, ul. Wysoka 22 (tel. 42 677-15-57, 42 674-48-45);
- 3) PPS Łódź, ul. Al. Piłsudskiego 67 (tel. 42 677-15-59);
- 4) PPS Łódź, ul. Elsnera 12 (tel. 42 677-15-58, 42 672-09-51);
- 5) PPS Łódź, ul. Tramwajowa 21 (tel. 42 678-17-59, 42 678-17-79);
- 6) PPS Łódź, ul. 10-go Lutego 7/9 (tel. 42 630-15-59);
- 7) PPS Łódź, ul. Piotrkowska 61 (tel. 42 630-12-51, 42 630-12-52).

3. III Wydział Pracy Środowiskowej, Łódź, ul. Będzińska 5, tel. 42 684-44-81,
3wps@mops.lodz.pl; obejmuje rejon Górnej oraz część Polesia.

Punkty Pracy Socjalnej:

- 1) PPS Łódź, ul. Dąbrowskiego 33 (tel. 42 647-02-22);
- 2) PPS Łódź, ul. Senatorska 4 (tel. 42 683-37-55);
- 3) PPS Łódź, ul. Paderewskiego 47 (tel. 42 682-04-72);
- 4) PPS Łódź, ul. Paderewskiego 47 (dawniej na Będzińskiej) (tel. 42 683-48-58, 42 683-48-59, 42 683-48-60, 42 683-48-61, 42 683-48-62, 42 683-48-63);
- 5) PPS Łódź, ul. Rzgowska 17 (tel. 42 645-93-70);
- 6) PPS Łódź, ul. Kilińskiego 102/102a (tel. 42 637-03-81).

Wydział Pracy Środowiskowej MOPS realizują zadania w zakresie:

- 1) rozpatrywania wniosków i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach dotyczących przyznawania świadczeń pomocy społecznej (w tym również świadczeń dla rodzin zastępczych),
- 2) realizacji decyzji w zakresie przyznawanej pomocy finansowej, rzeczowej oraz w formie usług opiekuńczych,
- 3) kompletowania dokumentów w celu umieszczenia w domu pomocy społecznej,
- 4) dofinansowania do zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

V. PLACÓWKI OPIEKI ZDROWOTNEJ

Kompletny wykaz placówek opieki zdrowotnej wykonujących świadczenia zdrowotne w ramach świadczeń finansowanych ze środków publicznych na terenie Łodzi znaleźć można na stronie internetowej Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia pod adresem **www.nfz-lodz.pl** oraz pod nr tel.: 801 002 275 (dla telefonów stacjonarnych), (42) 299-92-75 (dla telefonów komórkowych i z zagranicy).

VI. EDUKACJA

W rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego olbrzymią rolę odgrywa wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju. Fachową opieką powinna zostać objęta cała rodzina, a program terapeutyczny powinien być ukierunkowany na poprawę stanu funkcjonowania dziecka poprzez odpowiednie stymulowanie rozwoju psychoruchowego i społecznego.

System oświaty zapewnia opiekę nad dziećmi niepełnosprawnymi poprzez umożliwienie nauczania w ramach szkół masowych, specjalnych oraz kształcenia indywidualnego.

Dla potrzeb edukacyjnych za ucznia niepełnosprawnego uznaje się tego, który otrzymał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym w publicznej poradni specjalistycznej. Orzeczenia mogą dotyczyć potrzeby nauczania specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, nauczania indywidualnego oraz konieczności wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r. poz. 2156),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz.U. z 2013 r. poz. 1257),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. Nr 173 poz. 1072),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla *dzieci* i młodzieży *niepełnosprawnych*, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015r. poz. 1113,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. z 2014 r. poz. 1157),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz.U. z 2013 r. poz. 529).

1. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne (publiczne).

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1, 91-335 Łódź, ul. Hipoteczna 3/5, tel.:(42) 651-49-72, e-mail: ppp1lodz@gmail.com;
- 2) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2, 91-362 Łódź, ul. Motylowa 3, tel.: (42) 659-15-81, e-mail: poradnia.motylowa@gmail.com;
- 3) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3, 90-019 Łódź, ul. Dowborczyków 5, tel.: (42) 676-73-05, e-mail: ppp3lodz@gmail.com;
- 4) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4, 92-332 Łódź, al. Józefa Piłsudskiego 101, tel.: (42) 674-45-88, e-mail: ppp4lodz@poczta.onet.pl;
- 5) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 5, 90-552 Łódź, ul. Mikołaja Kopernika 40, tel.: (42) 637-16-08, e-mail: ppp5lodz@op.pl;
- 6) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 6, 93-008 Łódź, ul. Rzgowska 25, tel.: (42) 684-92-82, e-mail: ppp6lodz@wp.pl;
- 7) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Młodzieży, 94-050 Łódź, al. kard. Stefana Wyszyńskiego 86, tel.: (42) 688-16-68,e-mail: poradniadlamlodziezy@op.pl;
- 8) Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Doradztwa Zawodowego i dla Dzieci z Wadami Rozwojowymi, 94-050 Łódź, al. kard. Stefana Wyszyńskiego 86, tel.: (42) 688-20-70, e-mail: doradztwo.lodz@gmail.com;
- 9) Specjalistyczna Poradnia Wspierania Rozwoju i Terapii, 91-335 Łódź, ul. Hipoteczna 3/5, tel.: (42) 653-76-75, e-mail: spwrit@op.pl.

2. Placówki wczesnego wspomagania rozwoju.

1. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 6 w Łodzi, 91-866 Łódź, ul. Dziewanny 24, tel. (42) 657-22-75, (42) 657-79-41, www.blind.edu.pl.
2. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci Niesłyszących i Słabo Słyszących przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 4 w Łodzi, 90-149 Łódź, ul. Krzywickiego 20, tel. (42) 678-47-00; (42) 678-19-31, www.sosw.edu.lodz.pl.
3. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci z Zaburzonym Rozwojem Psychoruchowym przy Zespole Szkół Specjalnych nr 5 w Łodzi, 91-104 Łódź, ul. Plantowa 7, tel. (42) 652-79-74, www.zss5.edu.lodz.pl.
4. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju Psychoruchowego, Łódź ul. Motylowa 3, tel/fax (42) 659-15-81, www.ppp2.edu.lodz.pl.
5. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci z Zaburzonym Rozwojem Psychoruchowym przy Zespole Szkół Specjalnych nr 7 w Łodzi, 93-143 Łódź, ul. Siarczana 29/35, tel. (42) 643-66-26, www.zss7.pl.
6. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci z Zaburzonym Rozwojem Psychoruchowym i Autyzmem przy Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi, 92-208 Łódź, ul. Niciarniana 2a, tel. (42) 678-93-05, www.zss4.edu.pl.
7. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dzieci w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 3, 90-019 Łódź, ul. Dowborczyków 5, tel. (42) 676-73-05; www.ppp3lodz.com, e-mail: ppp3lodz@gmail.com
8. NZOZ „ACUSTICUS” s.c., ul. Lokatorska 10 tel. (42) 689-21-30 - program wczesnej interwencji dla dzieci z wadą słuchu.
9. NAVICULA – Centrum Diagnozy i Terapii Autyzmu w Łodzi, ul. K.Cedry 2, tel. (42) 611-83-45 - Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dzieci z Autyzmem i Innymi Niepełnosprawnościami; <http://www.navicula.pl/>.
10. NZOZ „Kolorowy Ośrodek” dla Dzieci z Zaburzeniami Wiekowego Rozwoju, 91-457 Łódź, ul. Żabia 10/12, tel. (42) 640-67-05/06, www.kolorowyswiat.org.
11. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dzieci z Autyzmem i innymi Niepełnosprawnościami oraz Zespół Wczesnej Interwencji Fundacji „Jaś i Małgosia”, 93-279 Łódź, ul. Tatrzańska 105, tel. (42) 643 46 70; <http://www.jim.org/>.

12. Niepubliczne Przedszkole dla Dzieci z Dysfunkcjami Ruchu oraz opóźnieniami psychoruchowymi (Fundacja „Hippocampus”) – zajęcia Wczesnego Wspierania Rozwoju, ul. Rybna 7e, tel. (42) 654-84-56; <http://www.rybna7.pl/>.
13. „Kamyczkowo” Przedszkole Specjalistyczne - zajęcia Wczesnego Wspierania Rozwoju, 91-819 Łódź, ul. Współzawodnicza 2, tel. (42) 651-65-40; 667-437-750 <http://www.intermedicus.pl/>.

3. Przedszkola

3.1. Przedszkola integracyjne.

- 1) Przedszkole nr 36, 93-547 Łódź, ul. Ceramiczna 7/9, tel. (42) 684-78-97;
- 2) Przedszkole nr 114, 90-754 Łódź, ul. Starosikawska 18, tel. (42) 616-00-42;
- 3) Przedszkole nr 137, 93-217 Łódź, ul. Grota Roweckiego 6, tel. (42) 252-91-00;
- 4) Przedszkole nr 221, 93-286 Łódź, ul. Śmigłego-Rydza 38, tel. (42) 643-93-98;
- 5) Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Słyszę Serce”, 91-348 Łódź, ul. Osinowa 24, tel. (42) 651-31-81, <http://przedszkoleslyszeserce.org>.

3.2. Przedszkola z oddziałami integracyjnymi.

- 1) Przedszkole nr 109, 91-350 Łódź, ul. Jana 6, tel. (42) 651096-40;
- 2) Przedszkole nr 206, 92-512 Łódź, ul. Lermontowa 7, tel. (42) 672-70-89;
- 3) Przedszkole nr 214, 94-058 Łódź, ul. Batalionów Chłopskich 21, tel. (42) 252-38-88.

3.3. Oddziały przedszkolne w szkołach i placówkach kształcenia specjalnego.

- 1) Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 97, Specjalny Ośrodek Szkolno -Wychowawczy nr 4 – **dla dzieci z wadą słuchu**, 90-149 Łódź, ul. Krzywickiego 20, tel. (42) 678-47-00;
- 2) Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 39, Specjalny Ośrodek Szkolno -Wychowawczy nr 6 – **dla dzieci niewidomych i słabowidzących**, 91-866 Łódź, ul. Dziewanny 24, tel. (42) 657-79-41;
- 3) Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 90, Zespół Szkół Specjalnych nr 2 w Łodzi – **dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, mózgowym porażeniem dziecięcym, zespołem Downa**, 90-561 Łódź, ul. Karolewska 30/34, tel. (42) 635-17-80;
- 4) Oddział przedszkolny w Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi – **dla dzieci z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym, autyzmem i niepełnosprawnością sprzężoną**, 92-208 Łódź, ul. Niciarniana 2a, tel.(42) 678-93-05;

- 5) Oddział przedszkolny w Zespole Szkół Specjalnych nr 5 w Łodzi – **dla dzieci z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym**, 91-104 Łódź, ul. Plantowa 7, tel. (42) 652-79-74;
- 6) Oddział przedszkolny w Zespole Szkół Specjalnych nr 7 w Łodzi – **dla dzieci z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym**, 93-143 Łódź, ul. Siarczana 29/35, tel. (42) 6432-66-26.

3.4. Przedszkola specjalne.

1. Przedszkole Specjalne nr 1, 91-015 Łódź, ul. Gandhiego 26, tel. (42) 612-20-81;
2. Przedszkole Miejskie nr 185 z grupami specjalnymi, 92-207 Łódź, ul. Szpitalna 13, tel. (42) 674-36-12;
3. Niepubliczne Przedszkole „Kolorowe przedszkole” dla dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym i innymi wadami rozwojowymi (Fundacja „Kolorowy świat”), 91-457 Łódź, ul. Żabia 10/12, tel. (42) 640-67-03; www.kolorowyswiat.org;
4. Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem - Navicula Centrum Diagnostyki i Terapii Autyzmu, ul. Chocianowicka 198, tel. (42) 680-21-00; www.navicula.pl;
5. Niepubliczne Przedszkole dla Dzieci z Dysfunkcjami Ruchu oraz opóźnieniami psychoruchowymi (Fundacja „Hippocampus”), ul. Rybna 7e, tel. (42) 654-84-56, <http://rybna7.pl>;
6. Przedszkole Specjalistyczne „Kamyczkowo”, 91-819 Łódź, ul. Współzawodnicza 2, tel. (42) 651-6540; 667 437 750; www.intermedicus.pl.

4. Placówki edukacyjne.

4.1. Szkoły podstawowe specjalne.

1. Szkoła Podstawowa Specjalna nr 145 przy Pogotowiu Opiekuńczym nr 1, 92-101 Łódź, ul. Krokusowa 15/17, tel.:(42) 679-58-47;
2. Szkoła Podstawowa Specjalna nr 201, 91-229 Łódź, ul. Aleksandrowska 159, tel.: (42) 656-35-34 w. 360.

4.2. Szkoły integracyjne i z klasami integracyjnymi.

- 1) Szkoła Podstawowa nr 33 im. dr Stefana Kopcińskiego - z oddziałami integracyjnymi, 92-512 Łódź, ul. Lermontowa 7, tel.(42) 672-70-95;
- 2) Szkoła Podstawowa nr 111 z oddziałami integracyjnymi, 90-252 Łódź, ul. Stefana Jaracza 44/46, tel.(42) 633-12-56;

- 3) Szkoła Podstawowa nr 149 im. Obrońców Westerplatte - z oddziałami integracyjnymi, 93-219 Łódź, ul. Tatrzańska 69a, tel.(42) 643-52-42;
- 4) Szkoła Podstawowa nr 162 im. Jana Nowaka Jeziorańskiego - z oddziałami integracyjnymi, 923-321 Łódź, ul. Powszechna 15, tel.(42) 646-20-02;
- 5) Szkoła Podstawowa nr 166 im. 19 Stycznia - z oddziałami integracyjnymi, 91-037 Łódź, ul. Szamotulska 1/7, tel.(42) 651-57-57;
- 6) Szkoła Podstawowa nr 182 im. Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” - z oddziałami integracyjnymi, 91-103 Łódź, ul. Łanowa 16, tel.(42) 652-85-17;
- 7) Zespół Szkół Integracyjnych:
 - a) Integracyjna Szkoła Podstawowa nr 67, 94-102 Łódź, ul. Maratońska 47b, tel. (42) 258-48-84;
 - b) Publiczne Gimnazjum Integracyjne nr 47, 94-050 Łódź, al. ks. kard. Stefana Wyszyńskiego 86, tel. (42) 258-48-84;
- 8) Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Królowej Jadwigi, 90-262 Łódź, ul. Jaracza 26, tel. (42) 633-19-96;
- 9) Publiczne Gimnazjum nr 13 im. Generała Józefa Bema, 91-213 Łódź, ul. Wici 16, tel. (42) 652-26-15;
- 10) Publiczne Gimnazjum nr 30 im. Adama Mickiewicza, 91-221 Łódź, ul. Nowogrodzka 6/14, tel. (42) 678-63-70;
- 11) Publiczne Gimnazjum nr 43 im. Karla Dedeciusa, 93-321 Łódź, ul. Powszechna 15, tel. (42) 645-93-04;
- 12) XXXIII Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej, 94-054 Łódź, ul. Kusocińskiego 116, tel.: (42) 688-15-65;
- 13) Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 im. Juliana Tuwima,, 93-319 Łódź, ul. Królewska 13/15, tel. (42) 640-34-41:
 - a) Publiczne Gimnazjum nr 39,
 - b) XLIII Liceum Ogólnokształcące.

4.3. Szkoły z oddziałami terapeutycznymi.

- 1) Publiczne Gimnazjum nr 46 im. rtm. Witolda Pileckiego, 93-144 Łódź, ul. Krochmalna 15, tel. (42) 643-30-58;
- 2) XXX Liceum Ogólnokształcące im. ks. bp. Ignacego Krasickiego, 91-039 Łódź, ul. Obornicka 11/13, tel. (42) 653-90-47 (w roku szkolnym 2016/2017 – poziom klasy 2);

3) XLIV Liceum Ogólnokształcące, 93-118 Łódź, ul. Wacława 22/24, tel. (42) 251-80-05.

4.4. Zespoły szkół specjalnych.

1) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 2** – dla dzieci z wszystkimi stopniami niepełnosprawności umysłowej oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi; 90-561 Łódź, ul. Karolewska 30/34, tel.(42) 635-17-80.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 90,
- b) Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej Nr 90,
- c) Gimnazjum Specjalne Nr 56,
- d) Szkoła Przysposabiająca do Pracy Nr 1.

2) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 3 im. Jacka Kuronia - dla dzieci** upośledzonych umysłowo w różnym stopniu oraz ze złożonymi współistniejącymi niepełnosprawnościami, w szczególności z niepełnosprawnością ruchową; 91-744 Łódź, ul. mjr. Henryka Sucharskiego 2, tel.(42) 656-16-58.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 105,
- b) Gimnazjum Specjalne Nr 57.

3) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 4** - dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w różnym stopniu oraz dla dzieci z autyzmem; 92-208 Łódź, ul. Niciarniana 2a, tel.(42) 678-93-05.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Wczesne Wspomaganie Rozwoju ,
- b) Oddział przedszkolny,
- c) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 128,
- d) Publiczne Gimnazjum Specjalne Nr 58,
- e) Oddziały rewalidacyjno – wychowawcze.

4) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 5** – dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, 91-104 Łódź, ul. Plantowa 7, tel. (42) 652-79-74.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju ,
- b) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 168,

- c) Gimnazjum Specjalne Nr 59,
- d) „Plantusiowe” przedszkole,
- e) Dom Dziennego Pobytu dla Niepełnosprawnych „Rojna”.

5) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 6** – dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w różnym stopniu; 90-056 Łódź, ul. Roosevelta 11/13, tel. (42) 636-29-48.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 176,
- b) Gimnazjum Specjalne Nr 60.

6) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 7 im. Kazimierza Kirejczyka** - dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym; 93-143 Łódź, ul. Siarczana 29/35, tel. (42) 643-66-26.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Oddział przedszkolny,
- b) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 194,
- c) Gimnazjum Specjalne Nr 61.

7) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 8 przy Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym nr 4 im. M. Konopnickiej**, 91-738 Łódź, ul. Sporna 36/50, tel. (42) 617-79-38, 251- 61-51.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 146,
- b) Gimnazjum Specjalne Nr 62.

8) **Zespół Szkół Specjalnych Nr 9 przy Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi**, 91-518 Łódź, ul. Wycieczkowa 86, tel. (42) 617-74-80.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Oddział przedszkolny,
- b) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 60,
- c) Gimnazjum Specjalne Nr 6.

9) **Zespół Szkół Zawodowych Specjalnych Nr 2**, 91-836 Łódź, al. Dywizji 16, tel. (42) 657-16-53.

W skład Zespołu wchodzi:

- a) Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 24
- b) Szkoła Przysposabiająca do Pracy nr 2.

4.5. Specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze.

- 1) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 im. Janusza Korczaka** –dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz niesłyszących i słabo słyszących; 93-138 Łódź, ul. Siedlecka 7/21, tel. (42) 684-60-19.

W skład Ośrodka wchodzi:

- a) Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 22,
- b) 4 letnie Technikum Nr 24 dla Niesłyszących i Słabo Słyszących,
- c) Technikum Uzupełniające Specjalne Nr 23
- d) LVII Liceum Ogólnokształcące,
- e) Szkoła Policealna Nr 23 dla Niesłyszących i Słabo Słyszących.

- 2). Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3 im. dr. Henryka Jordana „Jordanówka”** - dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim, 90-156 Łódź, ul. Tkacka 34/36, tel. (42) 678-93-23.

W skład Ośrodka wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 177,
- b) Gimnazjum Specjalne Nr 65,
- c) Szkoła Przysposabiająca do Pracy nr 3,
- d) Warsztat terapii zajęciowej..

- 3). Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4 dla Dzieci Niesłyszących i Słabosłyszących w Łodzi,** 90-149 Łódź ul. Krzywickiego 20, tel. (42) 678-47-00.

W skład Ośrodka wchodzi:

- a) Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju,
- b) Oddział przedszkolny,
- c) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 97,
- d) Gimnazjum Specjalne Nr 66.

- 4) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6 im. mjr. Hieronima Baranowskiego dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych,** 91-866 Łódź, ul. Dziewanny 24, tel. (42) 657-78-11.

W skład Ośrodka wchodzi:

- a) Wczesne Wspomaganie Rozwoju,
- b) Oddziały przedszkolne,
- c) Szkoła Podstawowa Nr 39
- d) Gimnazjum Specjalne Nr 68
- e) Technikum Specjalne Nr 23
- f) LVI Liceum Ogólnokształcące
- g) Szkoła Policealna Specjalna nr 20.

VI. STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA RZECZ DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Centrum Sportu, Rehabilitacji i Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych

90-111 Łódź, ul. Moniuszki 4 a p.203, tel. (42) 632-27-81 lub (+48) 603-392-029
e-mail: augsburg@poczta.onet.pl

2. Caritas Archidiecezji Łódzkiej

90-507 Łódź, ul. Gdańska 111, tel. (42) 639-95-81,
e-mail: caritas@toya.net.pl, j.ambroszczyk@toya.net.pl, www.caritas.lodz.pl

3. Fundacja „Aktywnej Rehabilitacji”

93-279 Łódź, ul. Tatrzańska 109, tel. (42) 642-78-01

4. Fundacja „Dom w Łodzi”

91-426 Łódź, ul. Wierzbowa 13, tel. (42) 678-01-00, 509 394 794,
e-mail: pomoc@domwlodzi.org, <http://www.domwlodzi.org>

5. Fundacja „Słonie Na Balkonie” (pomaga dzieciom z zaburzeniami psychicznymi)

90-508 Łódź, ul. Gdańska 90 lok. 31, tel. (42) 207-34-74 lub (+48) 664-125-657

6. Fundacja GAJUSZ

93-271 Łódź, ul. Dąbrowskiego 87, tel. (42) 631-00-41,
e-mail: biuro@gajusz.org.pl, www.gajusz.org.pl

7. Fundacja dla Dzieci Chorych na Białaczkę i Choroby Nowotworowe „Krwinka”

90-273 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. nr 9, tel. (42) 682-60-40
e-mail: fundacja@krwinka.org www.krwinka.org

8. Fundacja Pomocy Dzieciom „Jaś i Małgosia”

93- 279 Łódź, ul. Tatrzańska 105, tel. (42) 643-46-70

e-mail: pomoc@jasmalgosia.pl help@jim.org www.jim.org

9. Fundacja „Kolorowy świat“

91-457 Łódź, ul. Żabia 10/12, tel. (42) 640-67-05/06; www.kolorowyswiat.org

10. Fundacja “ Równe Szanse”

93-005 Łódź, ul. Wólczańska 225, tel. (42) 636-85-47

e-mail: fundacjarowneszanse@gmail.com

11. Krajowe Towarzystwo Autyzmu

93-460 Łódź, ul. Chocianowicka 198, tel. (42) 680-21-00 fax. (42) 680-21-01

e-mail: kta.opp@navicula.pl www.navicula.pl

12. Fundacja „Kamień milowy” Łódzka Fundacja Rehabilitacji

93-161 Łódź, ul. Kraszewskiego 7/9, tel. (42) 643 43 00

e-mail: fundacja@kamienmilowy.org; www.kamienmilowy.org

13. Łódzkie Hospicjum dla Dzieci

91-826 Łódź, ul. Nastrojowa 10, tel. (42) 656-97-97

e-mail: hospicjum@hospicjumdladzieci.org; www.hospicjumdladzieci.org

14. Ognisko TKKF „Sprawność”

92-334 Łódź, ul. Milionowa 78, tel. (42) 672-32-52, 503 092 557.

15. Polski Związek Niewidomych Okręg Łódzki

90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13, tel. (42) 633-44-18,

e-mail: prezes@lodzki.pzn.org.pl, lodzki@pzn.org.pl; www.pznlodzki.pl.

Magazyn drobnego sprzętu rehabilitacyjnego ułatwiającego samodzielne funkcjonowanie osobom niewidomym i słabowidzącym

godziny pracy: poniedziałek 10⁰⁰ -16⁰⁰ , piątek 8⁰⁰ -15⁰⁰

Biblioteka PZNOŁ

90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13

16. Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki

90-040 Łódź, ul. Nawrot 94/96, tel. (42) 231-30-36, (42) 231-39-22 fax. (42) 674 44 54

e-mail: biuro@pzg.lodz.pl; www.pzg.lodz.pl.

17. Polskie Towarzystwo Chorób Nerwowo-Mięśniowych. Oddział Regionalny w Łodzi.

93-321 Łódź, ul. Powszechna 15, tel. (+48) 605-565-685, 697-578-128, 691-076-611

e-mail: mmurdzek@o2.pl

18. Polskie Stowarzyszenie Chorych na Fenylketonurię i Zaburzenia Pokrewne

90-006 Łódź, ul. Plac Komuny Paryskiej 4, tel. (42) 630-57-50, (42) 632-49-21,
(+48) 508-089-665.

19. Polskie Stowarzyszenie Chorych na Hemofilię. Koło Terenowe Łódź

93-513 Łódź, ul. Pabianicka 62, tel. 42 633-53-58

e-mail: adam_sumera@wp.pl.

20. Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę. Oddział w Łodzi.

ul. Kościuszki 31, 95-035 Ozorków, tel. (42) 277-17-73

e-mail: biuro@pslcnpl.pl www.pslcnpl.pl.

21. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym. Koło w Łodzi.

94-023 Łódź, ul. Karolewska 70/76, tel. (42) 689-90-60

e-mail: psouu.lodz@op.pl www.psouu-kololodz.pl.

22. Stowarzyszenie „Dom Rozwoju Psychoruchowego Dzieci i Młodzieży”

91-425 Łódź, ul. Sterlinga 7, tel. (42) 633-02-51

e-mail: stow.dom@onet.eu.

23. Stowarzyszenie Rodzin Działających na rzecz Zdrowia Psychicznego "Dla Rodziny"

90-408 Łódź, ul. Próchnika 7 lok. 19, tel/fax. (42) 616-05-16,

e-mail: stowarzyszenie@dla-rodziny.org.pl, www.dla-rodziny.org.pl.

24. Stowarzyszenie Rodzin, Opiekunów i Przyjaciół Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi "Mniej Więcej"

91-104 Łódź, Plantowa 7, tel. 514-003-222

25. Stowarzyszenie Młodzieży z Problemami Psychicznymi, ich Rodzin i Przyjaciół „Pomost”

90-408 Łódź, ul. Próchnika 7, tel. (42) 632-08-66

e-mail: pomost.s@poczta.fm www.pomost-lodz.org.

26. Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Opiekunów „Niepełnosprawni – Sprawni”

90-029 Łódź, ul. Nawrot 104, tel. (42) 674-35-72.

27. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Osobom Starszym „Puls”

94-043 Łódź, ul. Olimpijska 9, tel. (+48) 604-946-485, (+48) 606-397-841

e-mail: puls.lodz@interia.pl.

28. Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci z Zespołem Downa

91-421 Łódź, ul. Kilińskiego 2, tel. (42) 630-73-48

e-mail: stow.down@wp.pl.

29. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Troska”

91-142 Łódź, ul. Rojna 18a, tel. (42) 655-89-05

e-mail: osrodekadaptacyjny@neostrada.pl.

30. Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej

93-866 Łódź, ul. Broniewskiego 1a, tel. (42) 682-20-22

e-mail: wladyslaw@ciemnicki.pl www.srk-al.pl.

31. Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji Kulturalnej i Pomocy Społecznej „Szansa”

93-021 Łódź, ul. Lokatorska 13, tel. (42) 684-68-66, (42) 682-93-85

e-mail: ckm@toyanet.pl.

32. Stowarzyszenie „Emmanuel”

90-710 Łódź, ul. Żeromskiego 6 m.23, tel. (+48) 607-427-707

e-mail: artur.wlazlo@op.pl www.stowarzyszenieemmanuel.republika.pl.

33. Stowarzyszenie Charytatywne „Słuchaj Swego Serca”

90-427 Łódź, Al. Kościuszki 48, tel. (+48) 888-114-964

34. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Zakażonym Wirusami Hepatopowymi „HEPA-HELP”

Szpital im. Biegańskiego Budynek H, ul. Kniaziewiczza 1/5, 91-345 Łódź ,

tel.: (42) 251-61-26, (42) 251-60-17 kom. (+48) 516-499-032

www.hepahelp.pl

35. Towarzystwo Pomocy Niepełnosprawnym

90-613 Łódź, ul. Gdańska 75, tel. (+48) 602 -249- 607

e-mail: halaj@tpn.lodz.pl www.tpn.lodz.pl.

36. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Dzielnicowy Łódź- Górna

93-224 Łódź, ul. Podhalańska 2a, tel. (42) 643-45-87, (+48) 507-126-311

e-mail: tpd.gorna-lodz@wp.pl www.tpdgorna.pl.

37. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Dzielnicowy Łódź- Bałuty

91-334 Łódź, ul. Hipoteczna 3/5, tel/fax (42) 651-34-72

e-mail: tpd.baluty@wp.pl, www.tpdbaluty.org.pl.

38. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Dzielnicowy Łódź-Widzew

92-512 Łódź, ul. Lermontowa 7, tel. (42) 672-52-59.

39. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Dzielnicowy Łódź-Śródmieście

90-252 Łódź, ul. Jaracza 42,

40. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Dzielnicowy Łódź-Polesie

90-536 Łódź, ul. Gdańska 150, tel. (42) 636-62-89,

e-mail: tpd-polesie@o2.pl, tpdpolesie.ayz.pl.

41. Stowarzyszenie „Usłyszeć ciszę, zrozumieć dziecko z mutyzmem”

e-mail: info@mutyzm.org; www.mutyzm.org;

VII. INFORMACJE ADRESOWE

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział w Łodzi

ul. Kilińskiego 169, tel. (42) 205-01-00 (42) 677-12-31.

2. Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

- 1) Urząd Miasta Łodzi, ul. Sienkiewicza 5, tel. (42) 638-45-42,
- 2) wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego prowadzona przez Konwent Bonifratrów w Łodzi, ul. Przedświt 37, tel. (42) 685-51-76,
- 3) Parafia Ewangelicko-Augsburska, ul. Piotrkowska 283, tel. (42) 681-92-01,
- 4) Stowarzyszenie „JA TY MY”, Zgierz, ul. Chełmska 16 (siedziba DPS), tel. kom. 796-141-420.

3. Biuro Rzecznika Osób Niepełnosprawnych –Urząd Miasta Łodzi.

ul. Sienkiewicza 5, tel.: (42) 638-45-41, 638-45-74

e-mail: ron@uml.lodz.pl

Do zadań Rzecznika należy:

- przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych,
- działania w obronie interesów osób niepełnosprawnych,
- popieranie, pod kątem osób niepełnosprawnych, działań administracji przy współpracy z urzędami, instytucjami, oraz organizacjami pozarządowymi,
- występowanie z inicjatywą i wnioskami oraz wydawanie opinii w sprawach mających znaczenie w życiu osób niepełnosprawnych,
- informowanie o instytucjach, stowarzyszeniach działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- informowanie o programach rządowych dla osób niepełnosprawnych,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu Łódź
- organizacja imprez integracyjnych,
- organizacja sympozjów i konferencji naukowych,
- pomoc w uzyskaniu lokalu mieszkalnego w ramach obowiązującego prawa
- interwencje w instytucjach zobligowanych do pomocy osobom niepełnosprawnym,
- informowanie o programach celowych realizowanych przez PFRON.

4. Wydział Edukacji UMŁ

ul. Krzemieniecka 2b

tel.: (42) 638-48-04, (42) 638-48-33

5. Kuratorium Oświaty w Łodzi

90-446 Łódź, al. Kościuszki 120a, tel.: 42 637 70 55

6. Łódzki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia

ul. Kopcińskiego 58, tel.: 194-188, (42) 275-40-30

www.nfz-lodz.pl

7. Przewóz osób niepełnosprawnych

MPK Sp. z o.o., tel.: 196-23.